

מועצה אזורית לב השרון

לשכת מהנדס המועצה והועדה

דואר תל מונד, מיקוד 40600 | טל: 073-2521590-5 | פקס: 073-2521597 | www.vaada.lev-hasharon.com

31 יולי 2014
ד' אב תשע"ד

ועדה לשימור אתרים "לב השרון"

פרוטוקול ישיבה מס' 2 מיום 30.07.14

נוכחים:

עמיר ריטוב – ראש המועצה
יצחק יצחק – ס. ראש המועצה
טל בן נון – מועצה לשימור אתרים
אפרת לוי – צוות צפון ועדה מחוזית מחוז מרכז
עו"ד שוהם קרן – יועמ"ש למועצה
סרגיי וולינסקי – מהנדס הרשות
איריס בן יוסף אנגל – ע. מהנדס הוועדה
רונן אלוני – מנכ"ל חברה כלכלית
יהודה גטה – חבר (ינוב)
רונן סלטון – חבר (משמרת)
רן להב – חבר (עין ורד)
משה רוז – חבר (גנות הדר)
אלי אטון – חבר (ניצני עוז)
רוני פרידמן פלומין – חברה (עין שריד)
מרל ברנט – נציגה (ינוב)
שלומית רובין – נציגה (חרות)
יצחק שמש – נציג (גנות הדר)

הובאה לוועדה רשימה חלקית של 5 מבנים כדלהלן:

1. מגדל השמירה במושב כפר הס

כתובת-

גוש/ חלקה- 7802

תב"ע בתוקף- צש/ 66

מצב פיזי/שימושי- מצב סביר, לא פעיל

בעלות- פרטית. בחצר של משק משפחת ישראלי

מתכנן- לא ידוע

יזם- אגודת המושב/ התושבים

מועצה אזורית לב השרון

לשכת מהנדס המועצה והועדה

דואר תל מונד, מיקוד 40600 | טל: 073-2521590-5 | פקס: 073-2521597 | www.vaada.lev-hasharon.com

ערך אדריכלי- אסתטי

הבצורות ייחודים לישראל, ואין דומה להם בעולם כולו- מבני בטון שנועדו להגן מפני נשק קל (בשונה מבונקרים). נבנו בפרישה כלל ארצית; בישובים כפריים, במושבות ובערים; בשכונות מגורים, בשדות חקלאיים וליד מפעלי תעשיה; ואין אף אחד זהה למשנהו. המגדל נבנה ללא מעורבות של אדריכלים, והוא מהווה עדות כמעט יחידה לאדריכלות ציונית ורנקולרית (אדריכלים). אדריכלים). טרם נחקרה לעומק מידת ההשפעה של הבטון החשוף, החלונות האופקיים, הבניה על העמודים ופונקציונליזם מודגש, על האדריכלות של אותה תקופה.

ערך היסטורי- תרבותי

עדות פיזית, אותנטית ואמינה לסיפור על המאבק ליישוב ארץ ישראל, ובעיקר מאורעות 1936-1939. המגדל מציין, כמו מרבית הבצורות, את קו החזית הפנימית בתקופת המנדט הבריטי ועדות לצמיחת היישובים מאז ועד היום.

ערך חברתי

סיפורי גבורה מקומיים קשורים במגדלי השמירה- מוקד לגאווה לוקאלית. הבצורות פרושים בפרישה כלל ארצית, ומהווים עדות לכידות חברתית ואחריות הדדית.

בסקר כלל ארצי שנערך בשנים האחרונות נמצאו כ-200 בצורות. שרדו, אם כך, רק 10% מהבצורות שנבנו על ידי סולל בונה ועל ידי היישובים עצמם. במהלך השנתיים האחרונות נהרסו כ-10 מבנים מתוך אלו שנסקרו. עולה חשש כי תהליך ההצטופפות יביא להיעלמותם של מרבית הבצורות.

2. בית העם במושב חרות

כתובת- רח' המייסדים

גוש/ חלקה- גוש 7750 חלקה 2

תב"ע בתוקף- צש/2- 20/21, הצ/30- קביעת אזור ציבורי

מצב פיזי/שימושי- נטוש וסגור מטעמים בטיחותיים

בעלות- ועד האגודה חרות

מתכנן- אנדרי לייטרסדורף ואיליה בלזיצמן

יזם- אגודת המושב/ התושבים

מועצה אזורית לב השרון

לשכת מהנדס המועצה והועדה

דואר תל מונד, מיקוד 40600 | טל: 073-2521590-5 | פקס: 073-2521597 | www.vaada.lev-hasharon.com

בית העם של מושב חרות נחנך ב 1957 וכונה "לבו התרבותי של המושב". המבנה, בתכנונם של האדריכלים לייטרסדורף ובלזיצמן הוא בעל פרופורציות סימטריות ומשלב אלמנטים המזוהים עם האדריכלות המודרנית, כמו לבני פריקסאט (לבנים מתועשות מחוררות).

המבנה כולל אולם מרכזי שבקדמתו מבואת כניסה ומשני צידיו ארקדות עם עמודים דקיקים שמקשרות בין האולם לבין הרחבות החיצוניות הצמודות אליו. אחת מהרחבות נושקת לבמה ולדשא הגדול שבמשך השנים הפך לתיאטרון פתוח בו מתקיימות החגיגות המושביות המשותפות. מאז שנות ה-90 המבנה עומד נטוש ומוזנח, ואסורה הכניסה אליו.

ערך אדריכלי- אסתטי

המושב תוכנן ע"י ריכארד קאופמן, שנחשב לאחד האדריכלים המשפיעים בתולדות הבניה בישראל. המבנה תוכנן על ידי צמד אדריכלים חשובים בהיסטוריית האדריכלות הקצרה של המדינה- לייטסדורף ובלזיצמן ומיושמים בו ערכים של האדריכלות המודרנית. ערך סביבתי- אורבני בית העם בחרות ממוקם במרכז המושב, במתחם המיועד למבני ציבור. מאז הקמתו ועד היום מהווה מרכז חיי הקהילה במושב, אם בתוך המבנה כבעבר או מחוצה לו על רחבת הדשא. ערך היסטורי- תרבותי בתי העם מהווים עדות לחיי הקהילה של הקיבוצים והמושבים לאורך השנים בתור-ה-מבנה החשוב ביותר בקהילות אלו (יחד עם חדר האוכל).

ערך חברתי

בית העם בחרות הוא היחיד בסביבה שאינו בנוי בצורת תיאטרון ומהווה אולם דו תכליתי – הן לצפייה במופעים והן להתכנסות ופעילות. פונקציה זו הינה ייחודית וחסרה במועצה האזורית. בית העם בחרות הינו האולם היחיד הנהנה מקשר חוץ-פנים עם מרחב דשא גדול, אמפיתיאטרון ובמת אירועים. הוא מאפשר עריכת אירועים מורכבים ואינטגרטיביים, בה בעת ובאותו המרחב.

3. מגדל המים במושב עין ורד

כתובת- רח' הבריכות
גוש/ חלקה- גוש 7819 חלקה 51
תב"ע בתוקף- תמ/ 19
מצב פיזי/שימושי- בתהליך שימור, לא פעיל
בעלות- אגודה חקלאית עין ורד
מתכנן- לא ידוע
יזם- אגודת המושב/ התושבים

מועצה אזורית לב השרון

לשכת מהנדס המועצה והועדה

דואר תל מונד, מיקוד 40600 | טל: 073-2521590-5 | פקס: 073-2521597 | www.vaada.lev-hasharon.com

ערך אדריכלי- אסתטי

שימוש בבטון חשוף וצורה גלילית פשוטה ופונקציונלית- רוח התקופה, האילוצים, ואת הבנייה השיתופית על ידי החברים עצמם.

גודלו הקטן יחסית וביסוסו לעומק הקרקע והיעדר עמודים, מייחד אותו ביחס למגדלים ביישובים אחרים. קנה המידה הולם שימוש מחודש צנוע ואינטימי בהשוואה לאתרים שבלב המושב.

ערך סביבתי- אורבני

מסמן את תקופת ייסוד המושב ואת החלוקה המקורית לגושי התיישבות בכך ששימש תחילה את החלק הצפון-מזרחי המבודד של היישוב.

התמקמות במרום הטופוגרפיה מותירה אותו גם היום כנ. צ. מוכר בנוף.

קיים פוטנציאל לשלב בתכנית אזורית של מסלולי אופניים בין אתרים בגוש תל מונד.

ערך היסטורי- תרבותי

תפקידו העיקרי והחיוני כספק ו-ווסת מים בשנות הקמת המושב שאפשר את החיים במקום.

תפקידו הביטחוני במלחמות העצמאות וששת הימים כמגדל שמירה וכנקודת תקשורת ואיתות.

ערך חברתי

מגדל המים זכה לכינויים רבים, ביניהם: "הבריכה המזרחית", "הבריכה הגבוהה", "הבריכה של בירוביג'אן" ו-"הבריכה של מקוב". בכך מסומנות התייחסויות אליו בכל קני המידה- האזורי, השכונתי והאישי.

הסיפורים שבע"פ של דור המייסדים ושל הדור השני מגלים כי מיקומו הצדדי הפך אותו למקום מפגש אינטימי, השונה ממפגשים קבוצתיים במרכז המושב. כך, גג המגדל חוזר בסיפורים כמקום פגישה רומנטי נפוץ בעידן שבו לא הייתה פרטיות רבה.

ערך מדעי טכנולוגי

עיקר תרומתו האפשרית של המגדל היא בהמחשת טכנולוגיית אספקת המים וויסותה, והשתנותה עם השנים, כיוון שצמוד לבריכת אגירה פעילה- חיבור של המימד ההיסטורי עם המימד העכשווי של סוגיות סביבתיות הקשורות למשאב המים.

כחלק מרשת ענפה, גם היום, של מערכת המים- בארות ומאגרים, הוא מאפשר תיעוד ולמידה של התמורות הטכנולוגיות ושל משאב המים ומשמעויותיו אז והיום.

מועצה אזורית לב השרון

לשכת מהנדס המועצה והועדה

דואר תל מונד, מיקוד 40600 | טל: 073-2521590-5 | פקס: 073-2521597 | www.vaada.lev-hasharon.com

4. בית העם במושב תנובות

כתובת- רחוב הצופים

גוש/ חלקה- 8691, חלקה 85

תב"ע בתוקף- צש/ 133

מצב פיזי/שימושי- נטוש וסגור לשימוש מטעמים בטיחותיים

בעלות- ועד האגודה תנובות

מתכנן- לא ידוע

יזם- אגודת המושב/ התושבים

בית העם בתנובות, שהוקם בתחילת שנות ה-60, היווה במשך עשרות שנים מרכז קהילתי ותרבותי עבור תושבי האזור בכלל ותושבי תנובות בפרט. מבנה דו קומתי שכלל: אולם אירועים הכולל אזור ישיבה במה ותאי הלבשה, חדר הקרנה לסרטים, משרדים, חדרי פעילויות, מזנון וכו' המבנה אינו פעיל מזה 20 שנה מאחר ומוגדר סכנה בטיחותית.

ערך אדריכלי- אסתטי

ערך סביבתי- אורבני

בית העם בתנובות בסמוך לבית הכנסת, וביחד הם מהווים נקודת מפתח בחיי הקהילה של המושב.

ערך היסטורי- תרבותי

בתי העם מהווים עדות לחיי הקהילה של הקיבוצים והמושבים לאורך השנים בתור ה-מבנה החשוב ביותר בקהילה.

ערך חברתי

במבנה בית העם בתנובות גלום פוטנציאל לשמש כמרכז קהילתי- תרבותי אזורי עבור תושבי המושב והמועצה בכללותה ועבור כלל חתך הגילאים- מילדים ועד מבוגרים.

5. בית נבולסי במושב ינוב

כתובת- בסמוך לכביש 5613

גוש/ חלקה- 8210, חלקה 39

תב"ע בתוקף- צש/ 135

מצב פיזי/שימושי- נטוש

בעלות-

מתכנן- לא ידוע. ייתכן והאדריכל ד"ר חיים

בן עמר תכנן את בית נבולסי בכפר יונה ומאחר

ונמצאו אותם פרטי בניין גם בחווה ייתכן ותכנן גם אותה.

יזם- משפחת נבולסי

מועצה אזורית לב השרון

לשכת מהנדס המועצה והועדה

דואר תל מונד, מיקוד 40600 | טל: 073-2521590-5 | פקס: 073-2521597 | www.vaada.lev-hasharon.com

חאגי נימר נבולסי משכס (נבולסי, בן נבולס- היא שכס), היה סוחר אמיד ובעל חשיבות חברתית ופוליטית. היו לו מפעלים של סבון בשכס (סבון שמן הזית המפורסם) ורכוש רב- בתים בחיפה, ביפו, בטבריה ובירושלים (בניהם הווילה בשיח' ג'ארח שהושכרה לשגרירות סעודיה) ופרדסים.

לחאגי נימר היו חמש בנים ושש בנות. לאחר מותו ב-1940 חולקה האדמה בין האחים לפי חוקי האסלאם ונמכר ביתם בירושלים.

לאחר מות אביו, היה ראדי אפנדי נבולסי (הבן הבכור- לו בית בכפר יונה) לראש המשפחה, והוא קנה שטחים נוספים והרחיב את הון המשפחה. ראדי, שלא היו לו ילדים, אימץ כילד את אחיו עומר, שהיה צעיר ממנו בעשרים שנה. עומר גר עם ראדי ואשתו בביתם בדרום כפר יונה מגיל 4 למשך כ-10 שנים. משגדל, נשלח עומר ע"י אחיו ללמוד ב"ויקטוריה קולג'" במצרים, וכשחזר השתכן עם משפחתו בבית בינוב.

ערך אדריכלי- אסתטי

השתמרות של מכלול מבני החווה המקורית, על כלל המתקנים המקוריים כמו המזרקה ומגדל המים, בתי המגורים ומבני החקלאות היא נדירה ויש לשמרה.

ערך היסטורי- תרבותי

החווה היא למעשה תחילתו של המושב ינוב- שם ישבו המתיישבים הראשונים ומשם יצאו לבנות את בתיהם.

ערך מדעי טכנולוגי

שימוש בטכנולוגיות בנייה ופרטי בניין ייחודיים לבניה מאבן.

החלטה:

לאחר שנבחנו המבנים ע"י הוועדה מבחינת ערכי שימור כגון היסטוריים, תרבותיים, אדריכליים, תרבותיים, הוחלט שכל המבנים ברשימה נמצאו ראויים לשימור ויוכנסו כחמשת מבנים ראשונים המוכרזים לשימור.

רשמה: איריס בן יוסף אנגל

העתקים:

נוכחים

חברי מליאה